

Activiteitenverslag 2025 De Best Verzorgde Boeken 2024

Inleiding

Stichting De Best Verzorgde Boeken viert ieder jaar het beste dat de grafische sector voortbrengt: een keurselectie van boeken die met hart en ziel zijn gemaakt en die zich sterk onderscheiden in de combinatie van zeer goed ontwerp en kwalitatief hoogstaande lithografie, druk en bindwijze. Hiermee worden alle aspecten van de grafische sector vertegenwoordigd in de verkiezing van De Best Verzorgde Boeken.

De keurselectie bestaat uit twee delen: maximaal 33 boeken die door een vakjury zijn geselecteerd en maximaal 33 boeken die door een studentenjury zijn bepaald. Meestal overlappen beide jury's met zo'n 12 boeken.

Hieronder volgt het activiteitenverslag van het boekjaar 2025 (dat gaat over De Best Verzorgde Boeken 2024) volgens 3 pijlers: de jurering, de catalogus, de exposities.

Jurering

In 2025 werden 269 boeken ingestuurd die volgens het reglement goedgekeurd werden. Inzenders waren uitgevers, ontwerpers, drukkers of andere boekenmakers in een van de vijf categorieën: Proza, poëzie of graphic novel; Informatieve boeken (van kookboek, geschiedenisboek tot proefschrift); Kunst-, foto- en architectuurboeken; Kinder- en jeugdboeken; Divers. Deze genoemde categorisering is bedoeld om reguliere uitgevers erop te attenderen dat De Best Verzorgde Boeken uitdrukkelijk ook bedoeld zijn voor andere boeken dan de zogenoemde kunstboeken.

In januari 2025 gingen twee jury's aan de slag: de vakjury en de studentenjury. De vakjury bestond uit Anniek Meinders (Hoofd Publicaties Van Gogh Museum), Lyanne Tonk (ontwerper), Mirelle van Tulder (kunstenaar, ontwerper), Jochem Öfner (directie drukkerij RaddraaierSSP) en Marc Lamain (designhistoricus).

De jury beoordeelde het ontwerp, druk- en bindtechnieken en opdrachtgeverschap en de combinatie van deze drie elementen.

De studentenjury is in 2025 uitgebreid met een zesde lid: de hogeschool Maastricht-Zuyd is aangesloten. De studenten waren Sterre Roza (HKU), Michalina Wojtkiewicz (KABK),

Conall van Tellingen (Maastricht-Zuyd), Jost Scheffczyk (Minerva), Clara Chirila-Rus (ArtEZ) en Chloë Gourvennec (Rietveld).

Het juryproces is voor beide jury's vrijwel gelijk. Eerst bekijken de juryleden individueel de ingezonden boeken en maken zij een selectie van boeken die zij willen bespreken. Ieder boek dat twee of meer keer is opgegeven komt ter tafel. Daarna vindt gedurende twee dagen de plenaire vergadering plaats waarin de boeken besproken worden door de voltallige jury. Op de tweede dag, wanneer alle boeken zijn besproken, wordt juryleden de mogelijkheid geboden om boeken die in eerste instantie niet ter tafel zijn gekomen alsnog te bespreken; juryleden kunnen een pleidooi houden.

Boeken die op een of andere manier betrokkenheid kennen van een van de juryleden, worden uit de selectie gehaald en eerste instantie beoordeeld door een zogenaamde schaduwjury van oud-juryleden. Deze jury beslist of boeken afvallen of nog ter discussie aan de vakjury moet worden voorgelegd. Dit gebeurt op de tweede plenaire discussiedag. Het betrokken jurylid verlaat dan de kamer, de anderen bespreken de boeken. Volgens het reglement mogen er minimaal 30 en maximaal 33 boeken geselecteerd worden. Dit geeft enige ruimte aan de jury om te handelen conform het aanbod van ingezonden boeken. Dit jaar heeft de vakjury 30 boeken gekozen, de studentenjury 32 boeken. 12 boeken zijn door beide jury's verkozen.

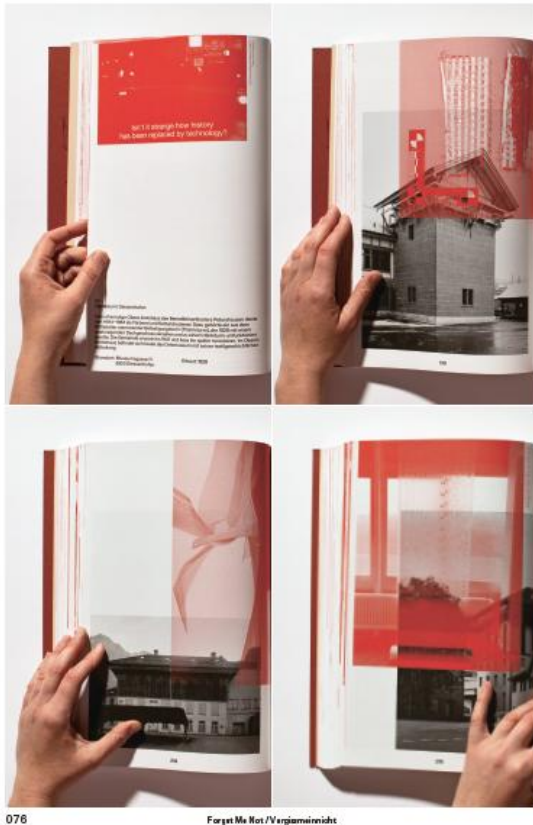
De vakjury bekijkt de combinatie van ontwerp, druk- en bindtechniek en opdrachtgeverschap; bij dit laatste element worden de verschillen in budgetten en doelgroepen meegewogen. Bij de studentenjury ligt de focus meer op het beoordelen van het ontwerp, maar de techniek en opdrachtgeverschap komen zeker ook aan bod.

Op de website zijn beide selecties terug te vinden. De professionele selectie is te zien via <https://debestverzorgdeboeken.nl/nl/boeken/>
De studentenselectie via <https://debestverzorgdeboeken.nl/nl/boeken/student/>

Internationale competitie: weer hoogste prijs voor Nederland

Het komt bijna nooit voor en daarom zijn wij zeer trots om te kunnen melden dat voor het tweede jaar op rij Nederland in de internationale competitie Best Book Design from all over the World (georganiseerd door Stiftung Buchkunst in Duitsland) de hoogste onderscheiding won. De Gouden Letter ging dit jaar naar *Forget Me Not* van kunstenaar Stéphanie Baechler. Het boek is ontworpen door Rudy Guedj (Amsterdam), uitgegeven door Building Fictions (Amsterdam) en gedrukt bij drukkerij robstolk® (Amsterdam).

Dit jaar deden er 34 landen mee en zijn 550 boeken beoordeeld. De internationale jury schreef over het boek: "The sophisticated layout and immaculate production provide a truly fitting setting for this volume's content. Even if you've never considered the subject before or thought it of little interest, the book's bold but meticulous design invites you to engage with and immerse yourself in it."

De Nederlandse jury schreef eerder: "*Forget Me Not* bevat een fotografische atlas van deze typische, Zwitserse textieltorens, vastgelegd door fotograaf Ladina Bischof; daarnaast is het onderzoek van kunstenaar Stéphanie Baechler naar het fenomeen van de torens in dagboekachtige vorm in het boek opgenomen. Deze twee informatiestromen lopen op een gewaagde manier dwars door elkaar heen, waarbij de atlasfoto's in zwart zijn geprint en het onderzoek in knallend rood. Een technische uitzonderlijkheid is dat het in rood geprinte beeld, daar waar het met zwarte inkt zou overlappen, in het zwarte beeld is uitgespaard. Hierdoor behoudt het rood haar volle kleurkracht en treedt het onderzoek meer naar de voorgrond. Door deze radicale ontwerp- en productiekeuze ontstaat er een inhoudelijke interactie tussen de informatiestromen."

Foto's zoals afgebeeld in de catalogus (*The Bookphotographer*).

Daarnaast kreeg Nederland twee eervolle vermeldingen:

- *New Surface Research* van kunstenaar Henri Jacobs (ontwerp Yuri Sato, Roger Willems; uitgever Roma Publishers; drukker Wilco Art Books)
- *DESET!* van Laura Snijder (ontwerp Jules Janssen, eigen beheer, drukker Stencilwerck)

Catalogus - vakjury

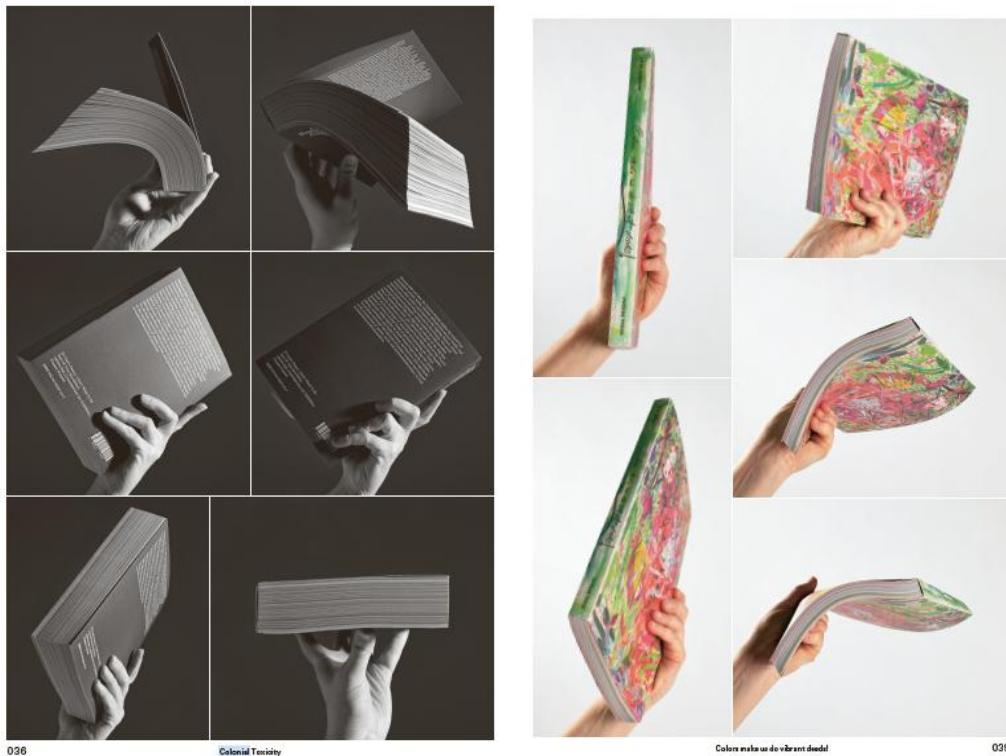

Ieder jaar vragen we een andere ontwerper om de catalogus (van de vakjury) te ontwerpen. De beginvraag luidt: hoe beeld je visueel een boek in een boek af? Ontwerper Jeremy Jansen (Haarlem) mocht dit jaar zijn visie geven. Zijn inspiratie kwam van het boek *The Fairburn System of Visual Reference* en 'diens idiote maar tegelijk prachtige ambitie om elke mogelijke hoek van een beweging, object of gebaar vast te leggen'. Jansen ging aan de slag

met het poëtische idee om de boeken te doorgronden door het van zoveel mogelijk kanten te registreren. Gezien en gerepresenteerd worden, daar gaat het om. Hij ontwikkelde het idee om de boeken in de hand te fotograferen. Omdat het een perfect visueel referentiepunt is voor de schaal van het boek. Omdat het benadrukt dat het boek in de hand gehouden moet worden om te worden doorgrond en dat het boek zelf een fysiek object is.

Hij vond de perfecte partner in fotograaf Justina Nekrasaite die als *The Book Photographer* een eigen plek in de Nederlandse grafische wereld heeft veroverd. Zij houdt

de geselecteerde boeken in de hand en fotografeert ze van alle mogelijke kanten die iets over het onderscheidende karakter zeggen.

Het juryrapport bestaat uit twee gedeeltes: een inleiding over trends en ontwikkelingen in de boekverzorging van het afgelopen jaar, gevolgd door 30 korte teksten die de argumentatie van de jury weergeven. Bij de vakjury zijn de teksten geschreven door jurylid én designhistoricus Marc Lamain. Bij de studentenjury schrijven alle leden een gedeelte dat vervolgens met elkaar is besproken. De technische gegevens in de vakcatalogus – van lettertypes, papiersoorten, bindwijzen, druktechnieken tot met de namen van alle betrokken makers - worden opgegeven door de inzenders en gecontroleerd door Maud van Rossum (van het voormalige papierexpertisecentrum De Monsterkamer). De technische gegevens zijn, vooral bij ontwerpers, altijd een zeer gewaardeerd onderdeel van de catalogus.

Collectieve effort

De kern van het productieproces is dat het een collectief project is: de catalogus is gedrukt door 5 drukkers, te weten: NPN Printers, Pantheon, RaddraaierSSP, robstolk®, Wilco, Pascal Walters Maastricht. De band is gedrukt door SaenScreen. Het bindwerk is verzorgd door boekbinderij Van Hees - Patist en Boekbinderij Abbrinigh. Het papier is in natura geleverd door Igepa Nederland. Alle partijen zijn lid van KVGGO.

Ode aan het boek

Ieder jaar krijgt een meer of minder bekende Nederlander de opdracht een liefdesverklaring aan het boek te schrijven die opgenomen wordt in de catalogus. Eerder hebben Irma Boom, Vincent Bijlo, radiopresentator Ruud de Wild (komt uit een drukkersfamilie), schrijver Abdelkader Benali, kunstenaar Natasja Kensmil en filosoof Stine Jensen meegewerkt. Dit jaar nam de bioloog Auke-Florian Hiemstra de handschoen op. Hij beschrijft zijn werkkamer waar 18de en 19de-eeuwse natuurboeken liggen afgewisseld met “verse boeken met nog nauwelijks droge inkt, zo mooi gemaakt dat ze meteen tijdloos zijn. Boeken die je stuk voor stuk, pagina voor pagina, zou kunnen

inlijsten. Boeken met mooie bindmethodes, zorgvuldig gekozen papier en doordachte opmaak: compromisloos. In een wereld die we allemaal denken te kennen, zijn er toch nog boeken die nieuwe perspectieven bieden, en waar ik met eenzelfde verbazing in lees als in die oude boeken van weleer. Boeken die niet oud in termen van eeuwen zijn, maar oud in uren die erin zijn gestopt.”

Info catalogus: ISBN 9789083173856, verkoopprijs € 35. Distributie: Ideabooks, Amsterdam. Oplage: 950 exemplaren.

Catalogus - studentenjury

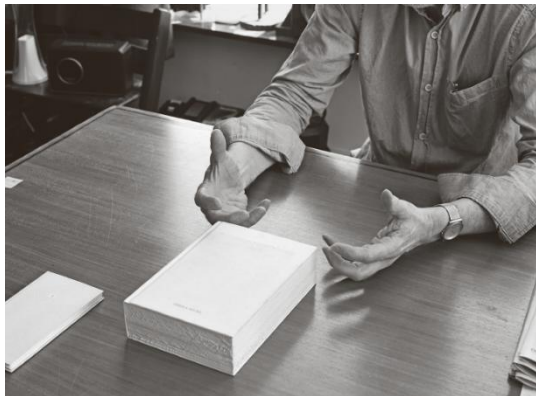
De studentencatalogus (150 exx.) is ontworpen door Sterre Roza en Isa van Bussel als onderdeel van hun afstuderen aan de afdeling Grafisch ontwerp van de HKU. Het papier is geleverd door Igepa, drukkerij NPN heeft het gedrukt en het bindwerk is verzorgd door Brink Omega.

Als titel kozen de studenten voor *Hiding, not seeking*. Hierover zeggen ze in de inleiding; “...the title captures the essence of the books we encountered. Many of the most compelling works did not just simply reveal everything at once but instead offered layers: design choices that encouraged careful reading, attention to detail, and physical engagement.” Over de relevantie van de studentenjury stellen zij: “... the opportunity for crossover between the academies is rare. As members of the student jury, we learned about the different approaches of the art academies both through experiencing each other's debate methodology on the subject of books as well as our lunchtime excursions to nearby Italian sandwich shops.”

De Kapitaal – een eerbetoon

In 2024 stelt de Stichting De Best Verzorgde Boeken De Kapitaal in: een eerbetoon aan een persoon, instelling of initiatief vanwege een onderscheidende bijdrage aan de Nederlandse boekverzorging. De selectie wordt gedaan door het bestuur en de directeur van de stichting. In alle vertrouwen onthul ik hier wie de tweede laureaat: boekbinder Herman van Waarden.

Van Waarden lukte het om het perfect gebonden boek zoals dat in de verbeelding van de ontwerper leefde te vertalen naar de werkelijkheid. Een werkelijkheid waar de machine het handwerk verving en grote oplages mogelijk werden. Het onmogelijke mogelijk maken, dat vertalerstalent gaf het Nederlandse boekenvak de nodige technische vernieuwingen die tot ver over onze landsgrenzen worden erkend. We hebben het dan bijvoorbeeld over de hardcover banden met heel dun karton (1 mm) en een minimale oversteek. Herman van Waarden werkt nog altijd als adviseur.

Herman van Waarden met het boek Sheila Hicks dat Irma Boom ontwierp en beroemd is geworden door de bijzondere manier waarop de snede is afgewerkt.

Een interview met Herman van Waarden is opgenomen in de catalogus van de vakjury, geschreven door Ed Boogaard. Bij het openingsevenement in het Stedelijk Museum is de laureaat bekendgemaakt. Daar kreeg hij ook een beeld, ontworpen door Team Thursday (Rotterdam), overhandigd.

Bookmaking Uncovered – Just Enschedé Salon

Jarenlang was de Just Enschedé Salon onderdeel van het openingsevenement in het Stedelijk Museum Amsterdam. Vanaf het begin was het een samenwerking met het Stedelijk Museum, Wim Crouwel Instituut en Bijzondere Collecties (UvA) | Allard Pierson. Met ingang van dit jaar hebben we de Salon uit dit programma gehaald en als een apart moment geïntroduceerd. Op deze manier willen we het inhoudelijke gesprek over actuele thema's in de Nederlandse boekverzorging meer tot zijn recht te laten komen en publiek te krijgen die echt voor dit inhoudelijke verhaal komt. Nu de Salon een zelfstandig evenement is, hebben we de naamgeving uitgebreid om meer duidelijkheid te geven wat het betreft:

Bookmaking Uncovered – Just Enschedé Salon. Daarnaast is de samenwerking uitgebreid met de studie Boekenwetenschap van de UvA.

De eerste zelfstandige editie is dit jaar georganiseerd in het Allard Pierson, op 17 december. Thema: onconventionele boeken die zich onderscheiden in ontwerp en techniek. Sprekers waren grafisch (boek)ontwerpers Eva van der Schans, Jan Pieter Karper en Doğa Gönüllü. Bijzonder hoogleraar Handschriften en Cultuurgeschiedenis (UvA) Irene van Renswoude gaf historische voorbeelden van onconventionele manuscripten. Doelbewust leggen we een link tussen de eigentijdse en de historische boekverzorging om een breder perspectief te geven. De sprekers gaven een presentatie en gingen daarna met elkaar in gesprek onder leiding van Kyliën Bergh (kunst- en cultuurwetenschapper en fellow van het Wim Crouwel Instituut).

<https://www.allardpierson.nl/agenda/bookmaking-uncovered-just-enschede-salon>

Exposities in binnen – en buitenland

De expositie in het Stedelijk Museum was van 6 november 2025 t/m 4 januari 2026. In Nederland is geëxposeerd bij Museum GRID in Groningen, Huis van het Boek in Den Haag, Jan van Eyck Academie in Maastricht en Studio Yurr in Breda. Internationaal reisde de selectie naar de internationale Book Fair in Beijing waar een overzicht van 4 jaar Best Verzorgde Boeken werd gegeven, Korea (Hyundai Card Art Library Seoul), Oostenrijk (Hauptbücherei Wenen en Dornbirn).